

Statens Kunstfonds
Projektstøtteudvalg for Scenekunst

EVALUERING AF EGNSTEATRE I DANMARK
OPERAEN I MIDTEN

Lene Bak
Juni 2014

INDHOLD

1	Indledning	3
2	Resumé af konklusioner og anbefalinger	4
3	Rammer og tal	6
3.1	Aktivitet og organisation	6
3.2	Økonomi	7
3.3	Vurdering af rammer og tal	8
4	Kunstnerisk aktivitet	10
4.1	Operaens tradition og forestillinger	10
4.2	Forestilling – Askepot	11
4.3	Vurdering af den kunstneriske aktivitet	13
5	Forankring og synlighed	14
5.1	Lokal forankring og samarbejde	14
5.2	Kommunikation og synlighed	15
5.3	Vurdering af forankring og synlighed	15
6	Metode – dataindsamling	16

1 INDLEDNING

Statens Kunstfonds Projektstøtteudvalg for Scenekunst har ønsket en uvildig evaluering af det musikdramatiske egnsteater Operaen i Midten i forbindelse med den aktuelle aftaleperiode (2012-15). Til det formål har udvalget indgået aftale med dramaturg og chefkonsulent Lene Bak (evaluator), som har gennemført evalueringen i perioden februar – juni 2014. Operaen i Midten har i dens nuværende form eksisteret siden 2004 og er organiseret som en selvejende institution, med lokalt tilskud fra de fire midt-/vestjyske kommuner Holstebro, Herning, Struer og Ikast-Brande. Operaens samlede omsætning er på ca. 5 mio. kr./år, heraf 27-35 % egenomsætning.

De overordnede formål med evalueringen er formuleret af Kulturstyrelsen:

Formål med evalueringen

1. Medvirke til udvikling af operaens faglige og kunstneriske niveau gennem dialog med aftaleparterne
2. Sikre at de statslige tilskud til operaen og refusion af kommunens udgift hertil bliver anvendt i tråd med det generelle kunstneriske og faglige niveau for egnsteatre.

Evalueringen er baseret på både kvalitative og kvantitative data og vurderer hhv.

1. Økonomiske og organisatoriske forhold
2. Kunstnerisk aktivitet og kvalitet
3. Lokal forankring
4. Kommunikationsevne og synlighed.

Evaluators dataindsamling har bestået af hhv. desk research (selvevaluering, årsrapporter, presseklip og bred orientering i operaens programmer mv.), besøg på operaen og overværelse af den seneste egenproduktion *Askepot*, interviews med hhv. operaens ledelse og bestyrelse, de fire kommuners kulturudvalgsformænd og -direktører samt gruppeinterview med operaens ledelse og de fire kommuners kulturledelser. Metoden til at vurdere den kunstneriske kvalitet tager udgangspunkt i Ønskekvistmodellen, beskrevet i kapitel 6.

Evaluator vil gerne benytte lejligheden til at sige tak for et godt samarbejde med alle aktører!

Lene Bak, Lea@Pluss.dk
Juni 2014

2 RESUMÉ AF KONKLUSIONER OG ANBEFALINGER

Helt grundlæggende er det evaluators vurdering, at Operaen i Midten fremstår som et professionelt og veldrevet musikdramatisk teater med en fornyende brug af operagenren, samt at operaen lever op til målene i egnsteateraftalen 2012-15.

På den baggrund anbefaler evaluator, at de fire kommuner Holstebro, Herning, Struer og Ikast-Brande viderefører egnsteateraftalen med Operaen i Midten.

Konkret er vurderingerne endvidere de følgende:

- Operaen i Midten hviler på et godt fundament med en lang tradition for musikdramatisk teatervirksomhed, i professionelle fysiske rammer med base i Musikteatret Holstebro.
- Det kommunale ejerskab består af en fælleskommunal aftale mellem fire kommuner. Denne organisatoriske konstruktion er god i lyset af det geografiske område og tilsvarende demografi, men også udfordrende i forhold til at sikre gennemslagskraft og anerkendelse i alle fire kommuner og byråd. Bestyrelsessammensætningen er her ikke optimal, idet der ikke sikres repræsentanter for de fire byråd/kulturudvalg.

Evaluator anbefaler en vedtægtsændring for operaen, således at de lokalpolitiske udpegninger sker fra egne rækker, kulturudvalg eller byrådets midte, og at ændringer i forbindelse med byrådsvalg også bevirker ændringer i operaens bestyrelsessammensætning.

- Økonomisk ligger operaen blandt de mindste egnsteatre i landet, og det kræver stor effektivitet og kreativitet at drive operaen samtidig med at fastholde kunstneriske ambitioner og kvalitet. Operaen har en egenomsætning på 27-35 % af den samlede omsætning, hvilket er relativt højt i forhold til tilsvarende egnsteatre.

Evaluator anbefaler, at kredsen af ejerkommuner drøfter muligheder for en styrkelse af det økonomiske fundament. Det kan fx ske gennem en mindre forhøjelse af det samlede kommunale tilskud, og/eller gennem en udvidelse af ejerkredsen (fx til de to øvrige kommuner i Kulturregion Midt-Vest, Ringkøbing-Skjern og Lemvig). Incitamentet hertil kunne bl.a. skabes ved, at operaen øgede satsningen på børne- og ungesegmentet.

- Operaen i Midten har en engageret, kreativ og erfaren operachef. Denne har sammen med sin stab skabt et godt planberedskab med mission, vision og værdigrundlag, strategiplan og årlige handleplaner. Operaen bruger disse dokumenter aktivt og lever i høj grad op til de fastsatte standarder.
- Operaen har høj kunstnerisk kvalitet og et højt aktivitetsniveau, herunder en relativt stor turnévirksomhed. De konkrete opsætninger er som oftest skalérbare, så mange forestillinger kan spille både i de store musikhuse og på de mere lokale kulturcentre.
- Operaen har skabt to egenproduktioner og tre samproduktioner i 2012 og 13 samt egenproduktionen *Askepot* i foråret 2014. Kvaliteten i den sete forestilling *Askepot* er høj, målt på alle tre parametre i Ønskekvistmodellen, og vinklen med børn og unge både som målgruppe og på scenen, dvs. opera både *for* og *med* børn, er meget vellykket.

Samlet set kan dette konkretiseres ved hjælp af en SWOT-analyse.

STYRKER	SVAGHEDER
• Gode fysiske produktionsrammer • Fleksibel forretningsmodel med fast kunstnerisk leder og indkøb af værker, kunstnere mv. • Økonomisk veldrevet • Operaformen udviklet, formidlet, tilgængeliggjort • Kunstnerisk høj kvalitet, professionalismisme og humor • Højt aktivitetsniveau, herunder stor turnévirksomhed • Spiller i de store sale og i forsamlingshuset • Fat i et stort og bredt lokalt publikum, før, under og udover selve forestillingerne • Meget samarbejde med kulturinstitutioner og -aktører i alle fire kommuner • Stærke faglige netværk i ind- og udland • Relativt god lokal forankring og opbakning, dog varierende i de fire kommuner	• Spinkelt økonomisk fundament ift. dyr kunstart • Spinkelt organisatorisk fundament med få ressourcer både kunstnerisk og administrativt • Flexibiliteten i forretningsmodellen vanskeliggør hhv. genopsætninger og generel synlighed • Bestyrelsessammensætningen sikrer ikke lokalpolitisk forankring
MULIGHEDER	TRUSLER
• Yderligere fokus på børne- og ungdomsopera (folkeskolereform, ungdomsuddannelserne mv.) • Øge arbejdet med alternative spillesteder (kirken, torvet, museet ...) • Styrke synligheden over for de fire kommuners administrative og politiske kulturledelser • De fire kommuner kan understøtte og koble mere aktivt ift. deres vækststrategier • Aktivitet ift. hele kulturaftaleområdet • Styrke branding af operaen og dens alternative operarepertoire • Arbejde stadig mere netværksbaseret, faglige og strategiske samarbejdspartnere	• Vigende politisk bevågenhed fra (nogle af) de fire kommuner • Evt. manglende efterspørgsel (nærmarkedet er ikke stort ift. opera) • Tab af udviklingshastighed, momentum, hvis den faste stab "mister pusten"

3 RAMMER OG TAL

3.1 Aktivitet og organisation

Operaen i Midten har fungeret som egnsteater i ti år, indtil 2009 under navnet Musikdramatisk Teater. Operaen har de fire midt-vestjyske kommuner (svarende til det tidligere Landsdelscenter Midt-Vest) som hovedtilskudsyder, med Holstebro Kommune som den tilsynsførende myndighed. Operaen er ligeledes fysisk hjemmehørende i Holstebro på Musikteatret Holstebro. Her er tre sale, Teatersalen med hhv. 1200 pladser og over 400 m² scene, Knudsens med 200 pladser med 45 m² scene og en foyerscene. Operaen har hidtil spillet i Teatersalen og på Knudsens, afhængig af opsætning. I samme bygningskompleks er i øvrigt egnsteatret Black Box Theatre.

Operaen i Midten opererer på basis af en strategi og forretningsplan. Ifølge den beskrives operaens værdigrundlag med seks bærende værdier: Kvalitet, Aktualitet, Innovation, Profilering, Passion og Popularitet. Det er operaens mål *"at producere opera for alle på en original, relevant og tilgængelig måde"*.

Mission

Operaen producerer højt kvalitativ musikdramatik på en relevant og tilgængelig måde i indhold og form for at tiltrække et nyt såvel som det vante publikum i alle aldre. Vi har til formål at skabe **opera for alle** generationer – der foretrækker højt kvalitative musikdramatiske forestillinger i en **original og tilgængelig form** med relevans for vor tid.

Vision

Det er Operaen i Midtens vision at være Danmarks førende operainstitution i udviklingen af opera såvel kunstnerisk som teknologisk. Operaen befinder sig i den nærmeste fremtid i midten af et internationalt netværk og sælger sin egne forestillinger til videre distribution.

I Operaen i Midtens egnsteateraftale (2012-15) er formålet *"at skabe nutidssvarende teater med afsæt i et klassisk indhold. Alle konventioner og traditioner bliver udfordret for dermed at appellere til et større segment end det traditionelle operapublikum"*. Konkret er operaen forpligtet på at producere to årlige egen- eller samproduktioner med minimum 10 forestillinger pr. produktion med udgangspunkt i operaens faste spillested i Musikteatret Holstebro. Mindst en af de to produktioner skal opføres i alle fire hjemstedskommuner.

Operaen definerer sin hovedaktivitet i tre indsatsområder: Forestillinger, Formidling og præsentation af børneoperaer, Internationalt samarbejde. Operaen producerer minimum to forestillinger årligt. Operaens produktioner over de ti år er som følger:

Oversigt over Operaen i Midtens produktioner 2004-2014

- 2004: *Operaen rundt på 80 minutter* – Rossini: *Barberen i Sevilla*
2005: Lorentzen: *Den Stundesløse*
2006: Schwartz: *Aria*
2007: Mozart: *Don Giovanni i ord og toner* – Lorentzen: *Den stundesløse*
2008: Donizetti: *Elskovsdrikken* – Puccini: *La Bohème*
2009: Dobbeltforestilling: Kjær, Kragh-Jacobsen: *De syv dyders hus* – Bernstein: *Trouble in Tahiti* – Reesen: *Farinelli*
2010: Diverse komponister: *Operakarusellen* – Diverse komponister: *Tryllehatten* – Humperdinck: *Hans og Grethe*
2011: Puccini: *La Bohème* – Diverse komponister: *Operakarusellen* – Piazzolla: *Maria de Buenos Aires*, m. Den Fynske Opera
2012: Mozart, Bizet m.fl.: *Monsteropera* – Diverse komponister: *Tryllehatten* – Schwartz: *Orpheus '68*, m. Den Fynske Opera og Operaen i Trondheim
2013: Fjeldmose: *Billederne synger*, m. Den Ny Opera – Gilbert & Sullivan: *HMS Pinafore*, m. Den Ny Opera, Figaros – Diverse komponister: *En Monstergø' Jul*
2014: Maxwell Davies: *Askepot* – Diverse komponister: *Good old Opera Days* – Diverse komponister: *En Monstergø' Jul*
-

Organisatorisk er Operaen i Midten en selvejende institution med en bestyrelse på syv medlemmer, der tilsammen tilstræbes at have juridisk, ledelsesmæssig, økonomisk, markedsføringsmæssig og teaterfaglig indsigt, jf. vedtægterne. Fire af disse udpeges af de fire kommuner; der ligger ikke noget kriterium om, at vedkommende skal findes i kulturudvalget eller byrådets midte; to udpeges af bestyrelsen og et medlem udpeges af operaens medarbejdere eller af bestyrelsen, afhængig af om der er flere eller færre end fem fastansatte i operaen. Bestyrelsesformand er Pernille Bloch, advokat og tidligere medlem af Holstebro Byråd.

Operachef Flemming Vistisen har fungeret som leder i alle 10 år og har siden 2010 varetaget såvel den kunstneriske som den økonomiske ledelsesopgave. Herudover er der tre fastansatte, heraf på fuld tid Mads Gammelmark (projektkoordinator, PR og markedsføring) og på deltid Pernille Elimar (budget og regnskab samt på ad hoc-basis kunstnerisk produktion, instruktion mv.) og Connie Risom (administration). Operaen har ikke noget fast ensemble, og både kunstnerisk og teknisk personale ansættes til de konkrete produktioner.

3.2 Økonomi

Operaen i Midten har i aftaleperioden haft en årlig omsætning på godt 5 mio. kr. (se tabel 1). De fire kommuner har ydet et årligt tilskud på ca. 2 mio. kr., hvoraf staten, jf. Egnsteaterloven¹, har refunderet 41 % (2.076.000 kr.) i 2012 og 41,5 % (1.914.000 kr.) i 2013. Refusion for 2014 er på 40 %. Det særlige statslige tilskud (overtaget fra Ringkjøbing Amt i forbindelse med strukturreformen) udgør endvidere 1.332.000 kr. årligt. Operaen har en egenomsætning på hhv. 27-35 % fra salg af billetter/forestillinger og fra sponsorer, fonde og øvrige indtægtskabende aktiviteter. Huslejen udgør 2-3 % af de samlede omkostninger.

¹ Den endelige refusionsprocent fastlægges som forholdet mellem statens bevilling til egnsteaterrefusion på finansloven og de samlede refusionsberettigede kommunale driftstilskud til egnsteatre.

De fire kommuner fordeler det kommunale tilskud i forhold til indbyggertal, med procentfordelingen: Herning: 42 %, Holstebro: 28 %, Ikast-Brande: 18 % og Struer: 11 % (afrundede procentpoint). De to følgende tabeller giver et overblik over Operaen i Midten's økonomi, hhv. omsætning og omkostninger i måleperioden 2012-13.

Tabel 1: Omsætningsfordeling, i 1.000 kr. (op-/nedrundet) og procent af samlet beløb – 2012-13

	2012 – kr.	2012 – %	2013 – kr.	2013 – %
Egenomsætning i alt	1.849	35 %	1.253	27 %
Salg af billetter	11	0 %	9	0 %
Salg af forestillinger mv.	1.596	30 %	914	20 %
Sponsor, fonde, øvr. aktiv.	242	5 %	330	7 %
Tilskud i alt	3.341	65 %	3.358	73 %
De fire kommuner	2.009	39 %	2.026	44 %
Særligt statstilskud (amt)	1.332	26 %	1.332	29 %
Omsætning i alt	5.190	100 %	4.611	100 %

Tabel 2: Omkostningsfordeling, i 1.000 kr. (op-/nedrundet) og procent af samlet beløb – 2012-13

	2012 – kr.	2012 – %	2013 – kr.	2013 – %
Husleje	137	3 %	86	2 %
Produktion og turnéomkostninger	3.207	63 %	2.531	60 %
Løn (gager mv.)	1.473	29 %	1.285	30 %
Øvrige omkostninger	313	5 %	331	8 %
Omkostninger i alt	5.130	100 %	4.233	100 %
Resultat	+60		+ 378	

I 2013 har operaen alene prioriteret samproduktioner, hvilket naturligvis billiggør produktionen for de enkelte teatre, med henblik på i 2014 at kunne satse på den store egenproduktion *Askepot*.

3.3 Vurdering af rammer og tal

Det er evaluators vurdering, at Operaen i Midten er veldrevet, omend med en meget lille økonomi. I betragtning af, at opera er en dyr kunstform, er der tale om en effektiv virksomhedsdrift, men også en skrøbelig økonomisk konstruktion. Økonomisk ligger operaen blandt de mindste egnsteatre i landet relativt set, og det kræver stor effektivitet og kreativitet at drive operaen samtidig med at fastholde kunstneriske ambitioner og kvalitet.

Evaluator anbefaler, at kredsen af ejerkommuner drøfter muligheder for en styrkelse af det økonomiske fundament. Det kan fx ske gennem en mindre forhøjelse af det samlede kommunale tilskud, og/eller gennem en udvidelse af ejerkredsen (fx til de to øvrige kommuner i Kulturregion Midt-Vest, Ringkøbing-

Skjern og Lemvig). Et konkret incitament til en økonomisk opprioritering kunne bl.a. skabes ved, at operaen øger sin satsning på børne- og ungesegmentet.

Operachefen og det lille kompagni er præget af engagement og kreativitet, med stærke netværk både i forhold til de øvrige (mindre) operaer, de fire kommuners øvrige kultur- og uddannelsesinstitutioner, nationalt og internationalt.

De organisatoriske rammer med samfinansiering fra fire kommuner virker hensigtsmæssig. Samtlige kommuner giver udtryk for, at de er tilfredse med de organisatoriske og økonomiske rammer og fordelingsprincipper for operaen.

Mht. bestyrelsessammensætningen virker det positivt, at der decideret er skrevet ind i egnsteateraftalen, at der tilstræbes de ovenfor nævnte professionelle kompetencer. Disse anvendes imidlertid ikke aktivt, da bestyrelsen primært fungerer som kontrolorgan og rådgiver i forhold til lokalpolitiske forhold. Der er ikke fastlagt kriterier for, hvorvidt udpegningerne sker blandt aktive eller tidligere politikere. Det er evaluators vurdering, at netop fordi der er tale om en samfinansieringsmodel, er det vigtigt, at de kommunalt udpegede bestyrelsesmedlemmer er rekrutteret fra kommunernes byråd, gerne kulturudvalg eller "byrådets midte" i øvrigt, for herved at optimere sandsynligheden for gensidig kommunikation mellem kommuner/byråd og operaen.

Det er desuden vurderingen, at operaens fysiske placering er god, og at der er et godt samspil med Musikteatret Holstebro og de øvrige aktører, som bor i og samarbejder med Musikteatret.

4 KUNSTNERISK AKTIVITET

4.1 Operaens tradition og forestillinger

Den kunstneriske vision for Operaen i Midten er at præsentere nyskrevne produktioner med høj grad af indholdsmæssig relevans og med størst mulig tilgængelighed i form og indhold. I repertoirevalget tager operachefen som hovedregel udgangspunkt i en stærk og vedkommende historie; derefter ses til musikken. Dette begrundes i, at operaen ønsker at spille en rolle i en samfundsmæssig sammenhæng med fx børneoperaer som *Billederne synger* (2013), i samspil med kunstmuseer, eller den planlagte opsætning *Er Gud Hjemme?*, som skal foregå i lokale kirker (2016). Med familieforestillingen *Askepot* (2014) ønsker operaen at nå hele familien i én forestilling – som et kvalitativt og vigtigt alternativ til musicalen, som operachefen udtrykker det.

Operaen er meget opmærksomt på aktuelle markedstendenser, herunder den megen fokus på popkulturen, massemedierne og de teknologiske tilbud. Her fremhæver Operaen i Midten, at den ønsker at tage konkurrencen op og "generobre markedsandele" – bl.a. ved at "gøre finkultur mere folkelig".

Operaens prioriterede målgrupper er hhv. det operavante voksenpublikum i de fire kommuner, børn og unge i skoler samt børnefamilier. Operaen i Midten har i 2012 og 13 skabt to egenproduktioner og tre samproduktioner. Hertil kommer egenproduktionen *Askepot* i foråret 2014.

I 2012 og 13 har operaen vist i alt 201 forestillinger for 18.397 publikummer, heraf 6.491 lokale publikummer, fordelt som vist i tabellen:

Tablet 3: Antal produktioner, forestillinger og publikummer

	Forestillinger	Publikummer i alt	Publikummer eget område
Produktioner – 2012			
• Mozart, Bizet m.fl.: <i>Monsteroperaen</i>	18	2.009	2.009
• Diverse komponister: <i>Tryllehatten</i>	8	630	630
• P. Schwartz: <i>Orpheus '68</i>	3	746	746
Forestillinger – 2012	29	3.385	3.385
Produktioner – 2013			
• <i>Billederne synger</i> (Ny samproduktion)	36	3.510	520
• <i>Pinafore</i> (Ny samproduktion)	31	5.223	417
• <i>Korall Korall</i> (gæstespil)	25	936	767
• <i>MonsterOpera</i> og <i>En Monstergo' Jul</i> (genopsætning)	80	5.343	1.402
Forestillinger – 2013	172	15.012	3.106

Det giver ikke mening at foretage beregninger over belægning og værdibelægning, da hovedparten af operaens forestillinger sælges stykvis fx til kommuner (skoleklasser og institutioner) og teaterforeninger, eller i kombinationer med salg af både forestillinger og enkeltbilletter.

Operaens sekundære aktiviteter omfatter fortrinsvist pædagogiske tiltag. De væsentligste har i 2013 været hhv. *Bølgen i Hverdagen* i Remisen i Brande og *World Opera Research* i Struer, omhandlende udvikling af digitalt konstruerede forestillinger i samarbejde med netværket IWOA, International World Opera Association.

4.2 Forestilling – Askepot

Evaluators har haft mulighed for at se en forestilling i Herning Kongrescenter, *Askepot* (den eneste, der spillede i evalueringsperioden). Stykket er lavet af komponist Peter Maxwell Davies og oversat af Lars Oluf Larsen. Opsætningen er iscenesat af Pernille Elimar, med Ole Faurschou som dirigent, Flemming Vistisen som musikalsk instruktør, Jan de Neergaard som scenograf, Patricia Seron Pawlik og Theresa Jarvis Eliassen som koreografer, Birgitte Langiuss og Birgit Lyngby Damgaard som orkesterkoordinatorer og Dorte Bille som korchef.

Handlingen er overordnet, som den kendes fra eventyret, men bragt ind i en aktuel virkelighed. Askepot ankommer med toget til enkefru Suhrsens og dennes tre døtres hus for at arbejde som au pair pige, og de behandler hende rigtig skidt. Prinsen udskriver bal, Askepot kommer på trods af forhindringer med til ballet, sød musik opstår mellem de to, og prinsen genfinder hende via den tabte sko. Og lykkeligt i denne udgave er det for de tre døtre/stedsøstre, at de også til ballet møder hver sin bejler, tre militærchefer. I Larsens oversættelse er de konkrete billeder og referencerammer "fordanskede", så børn og unge kan relatere til deres dagligdag (Fru Suhrsen drømmer om at blive gift med "DyneLarsen", for så vil hun aldrig mangle noget osv.).

Maxwell Davies har skrevet stykket, så alle roller og orkesterstemmer skal synges og spilles af unge mellem 8 og 16 år, samtidig med at han har fastholdt det musikalske og dramatiske ambitionsniveau som for voksne professionelle. Konkret er 12 unge solister² på scenen, og 25 professionelle voksne bag scenen. Herudover indgår et stort antal børn og unge i øvrige funktioner: et kor med 24 sangere fra Den Jyske Sangskole, 20 dansere fra Balletskolen i Holstebro samt 34 musikere fra Orkesterefterskolen, MidtVestjysk Ungdomssymfoniorkester og Herning Musikskole. Elever fra TEKO Design og Business VIA har endvidere stået for at sy samtlige kostumer til forestillingen.

Kombinationen af unge på scenen og professionelle produktions- og scenefolk bag forestillingen fungerer godt. Engagementet blandt spillere såvel som publikum styrkes herved, og det virker som en ekstra oplevelse at se, hvor stærkt de unge spiller.

² Børn og unge, der gennem flere år har fulgt undervisning og/eller har været udøvende inden for det pågældende kunstnerisk område.

De voksne professionelle – instruktør, scenograf, koreograf, orkester- og korledelse, musikalsk ledelse og dirigent – har alle relevante professionelle uddannelser, fra Dramaturgi ved Aarhus Universitet, over Det Kongelige Danske Musikkonservatorium og Danmarks Designskole, til Arts Educational School i London.

De unge solister er rekrutteret ved åbne auditions, og de har således alle en vis erfaring med sang og teater. I programmet beskrives solisternes erfaringer: ”Med i Varde Sommerspil de sidste 7 år og danset jazzballet i 10 år” (Sofie Bødker Gantzel, 14 år, spiller Askepot), ”Går på balletskolen nu, har gået på en teater- og musikefterskole” (Celeste Faurshou, 16 år, spiller enkefru Suhrsen), ”Har gået til solosang i 8 år” eller ”4 års erfaring fra Dansk Talentakademi” osv.

Men også kor og dansere leverer flotte præstationer, og her ikke mindst katten, Askepots gode ven (hhv. 13 og 11 år) spiller stærkt ud. I opsætningen spilles de tre søstre af drenge (i alderen 15-19 år), og de tre militære chefer af piger (alle 14 år). Det giver stykket en ekstra kant og en fin perspektivering. De unge musikere i orkestergraven spiller klart og overbevisende gennem hele forestillingen, og musikken fungerer godt i samspil med skuespillet, så det hele smelter sammen til ét samlet udtryk. Scenografi og kostumer bidrager herudover til illusionen om et eventyrunivers.

Modellen bevirker samtidig, at teater-, sang- og danseinteresserede børn og unge via forestillingen får en helt særlig ramme, hvori de kan afprøve deres fritidsinteresse, passion og fremtidsvisioner i skalaen 1:1.

Opsætningen er stor med mere end 30 børn og unge på scenen og relativt mange scenskift. De voksne professionelle har samlet set et godt greb om opsætningen, og den fremstår som en dynamisk og helstøbt forestilling med bid og budskaber og med disciplin og overbevisende engagement blandt de unge spillere. Instruktion og timing fungerer stramt og overbevisende.

Opsætningen fungerer fint i forhold til operaens ambition om at være samfundsmæssigt relevant og interessant og i forhold til operaens mission ”Opera for alle – også på scenen” og værdier, her ikke mindst aktualitet, innovation, passion og popularitet. Måden at inddrage børn og unge bidrager endvidere til at sikre kvalitet og giver en ekstra dimension i forhold til engagement og kobling til de deltagendes søskende, kammerater og familier. Forestillingen kan ses og forstås på flere niveauer. Hovedmålgruppen er børn i alderen 6-15 år. Men såvel ældre børn/unge som forældre-/bedsteforældregenerationerne får også en god oplevelse.

Både i Dagbladet Holstebro, Herning Folkeblad og Herning Bladet anmeldes forestillingen *Askepot* meget positivt. Dog noterer de to førstnævnte dagblade sig, at der i teksten (eller oversættelsen) er ”sneget sig tekster med seksuelle undertoner ind”. Dagbladet skriver videre: ”Det er langt bedre at vælge sit publikum og så være trofast over for sit valg. Lav forestilling til børnene, så skal forældre og bedsteforældre nok følge med”. Evaluator er ikke enig i denne problematisering og vurderer, at stykket bærer fint igennem som familieforestilling og i forhold til alle tre generationer.

Herning Bladet trak et andet element frem. I artiklen "Sukkerfri Askepot med finurlig humor" blev forestillingen fremhævet som et "*endeligt opgør med det traditionelle sukkerlasserede Walt Disney-billede af Askepot, og i stedet tilsat et godt stænk stærk engelsk sovs*".

4.3 Vurdering af den kunstneriske aktivitet

Samlet set vurderer evaluator, at Operaen i Midten lever op til egnsteateraftalen og målene for aftaleperioden vedrørende egnsteateraktiviteter. Operaen leverer høj kvalitet i forhold til alle tre parametre i Ønskekvistmodellen. Operaen i Midten *vil* noget i dets ambitiøse opsætninger og unikke repertoire. Operaen *kan* noget med professionel ledelse og rammer og med en variation af professionelle sangere og skuespillere og – som noget nyt – udøvende børn og unge. Operaen *skal* noget – i form af at vise anderledes og vedkommende opera og musikdramatik – som alternativ til musicals, X-faktor mv.

Operaens plan om at "tilbageerobre markedsandele" fra pop- og massekulturen virker overbevisende. Operaen i Midten producerer og viser "opera for alle" generationer og i "original og tilgængelig form" – helt i tråd med operaens mission og vision, og det vurderes, at operaen på denne måde er med til at udfordre børn og unge på en sanselig og bredere dannelsesforståelse.

5 FORANKRING OG SYNLIGHED

5.1 Lokal forankring og samarbejde

Lokalt samarbejder Operaen i Midten med en lang række kultur- og uddannelsesinstitutioner, hvilket stærkest kommer frem i forestillingen *Askepot*, men også prioriteres helt generelt. De interviewede ledende repræsentanter for de fire medfinansierende kommuner oplever stor værdi af Operaen i Midten, både i forhold til kvaliteten i forestillingerne og operaens tværgående samarbejde. Såvel de administrative som de politiske ledere vurderer, at kommunerne får meget for pengene, og at operaen kommer bredt ud. Det fremhæves af en af kulturcheferne, at opera er en dyr kunstart, og at Operaen i Midten er meget effektiv og kreativ i forhold til at få midlerne til at slå til – uden at give køb på den kunstneriske kvalitet og de beskrevne værdier.

At der er fire kommuner som medejere, er både en styrke og en potentiel trussel. Det betyder, at der er fire kommuner til at betale og til at udgøre det primære publikumsunderlag, hvilket er fint, ikke mindst i de to mindre kommuner. Men det kan også medvirke til at udviske operaens lokale synlighed og position samt ejerskabet til operaen for både borgere og politikere. Ledelsen af Operaen i Midten er meget bevidst om denne udfordring. Operachefen har således planer om at besøge samtlige fire nye kulturudvalg i løbet af 2014, og han planlægger sæsonerne med øje for, at operaen skal spille og være synlig i alle kommunerne, og så hovedparten af forestillingerne kan skaleres, så de kan vises i både store og små sale.

Operaen samarbejder også på regionalt plan og har ved flere lejligheder modtaget støtte fra Region Midtjylland og vist forestillinger flere steder i regionen. Ligeledes deltager operaen i det regionale teaternetværk Scenet og forventer i dette regi at indgå i flere regionale projekter i rammerne af Aarhus som kulturhovedstad 2017.

Nationalt arbejder operaen dels med at sælge forestillinger via Danmarks Teaterforeninger og til andre teatre såsom Vendsyssel Teater og Ishøj Teater. I de kommende 2-3 år har operaen planlagt samarbejde med Den Ny Opera i Esbjerg om en voksenforestilling, produktionsselskabet "Operakarrusellen" om kirkeoperaen *Er Gud hjemme?*, samt et tværfagligt og brugerinddragende projekt med henblik på at belyse den danske kulturarv. Internationalt har operaen solgt forestillingen *Hans og Grete* til Den Nationale Opera i Bergen og haft samarbejde med Operaen i Trondhjem i 2012 angående den internationale opera *Orpheus '68*.

Operachefen flyttede fra Holstebro til København i 2004, hvilket førte til bekymring blandt de kommunale parter. Disse er imidlertid blevet gjort til skamme, og de kommunale ledere fortæller, hvordan flytningen i virkeligheden har været en styrke for operaen. Operaen i Midten er blevet mere turnerende – med en bedring i den samlede økonomi – og samtidig med fortsat relativt højt aktivitetsniveau lokalt, og lederen har været god til at udnytte stærkere faglige nationale og internationale netværk.

5.2 Kommunikation og synlighed

Operaen i Midten er grundlæggende god til PR og markedsføringsarbejde. Operaen har en fastansat kommunikationsmedarbejder og journalist, og det slår igennem. Denne arbejder systematisk med aktiv kommunikation på hjemmesiden, både generelt og op til/efter konkrete forestillinger. Fx var der i forbindelse med forestillingen *Askepot* mulighed for at deltage i konkurrencer, vinde T-shirts mv. Ligeledes er operaen på Facebook, udgiver et elektronisk nyhedsbrev og har en "Operachefens blog".

Der er dog fortsat et potentiale i forhold til at styrke kendskabet til Operaen i Midten i de fire kommuner. Det gælder både i forhold til borgerne, og det gælder i forhold til ledere og nøglepersoner i de kommunale kulturforvaltninger og de lokale kulturinstitutioner. Det foreslås her, at operachefen i højere grad inddrages i relevante mødefora som fx kulturledermøderne mv. Området er del af Kulturaftale Midt-Vest. Denne er en udløber af Kultursamarbejde Ringkjøbing Amt og omfatter i alt seks kommuner. Det "skæve" forhold gør, at der ikke bare pr. automatik er fælles kommunikationsfora, hvori Operaen i Midten er en naturlig del.

Kulturpolitisk kan operaen også blive mere synlig. De fire kommuners byråd er principielt positive, men der er kommet nye politikere i 2014, og det er her evaluators vurdering, at der blandt disse endnu ikke er tilstrækkeligt kendskab til, hvad kommunerne rent faktisk får for pengene. Selv peger operaen på, at navneskiftet og det nye navn har været svært at brande, og at det fortsat er en udfordring. Dette er også evaluators oplevelse i forbindelse med evalueringen. Navnet blev besluttet fra politisk hold og skulle indikere, hvor operaen rent geografisk ligger. Men relativt få ved, hvor Operaen i Midten ligger, og hvad det står for.

5.3 Vurdering af forankring og synlighed

Det er evaluators vurdering, at det fælleskommunale ejerskab er godt rent *geografisk* med det relativt spinkle befolkningsunderlag i forhold til opera. Det rummer samtidig en udfordring rent *organisatorisk*. Operaen skal sikre kulturpolitisk gennemslagskraft i hele fire kommuner og byråd, og der kan være en stor mental afstand fra Musikteatret Holstebro til lokale politikere i de forskellige kommuner – ikke mindst i krisetider, hvor de kommunale budgetter generelt er under pres.

Det er således evaluators vurdering, at der er behov for at få Operaen i Midten tydeligere ind i det kultur- og kommunalpolitiske synsfelt. En øget satsning på børne- og ungesegmentet ses som en del af svaret i den udfordring – både med børnene og de unge som målgruppe og på scenen, dvs. opera både *for og med* børn. Her har Operaen i Midten et særdels godt produkt at spille ind med, og ikke mindst i forhold til folkeskolereformen vil der opstå en kommunal efterspørgsel efter kulturelle og kvalitetsprægede tilbud og pædagogiske samarbejdsprojekter. Men også når det gælder områdets ungdomsuddannelser, øvrige skoler og uddannelses tilbud med relevans for operagenren ses et potentiale for samarbejde og øget synlighed. *Askepot*modellen kan genanvendes, foldes ud, bruges i forskellige størrelsesforhold og vil kunne give værdi for mange og synlighed for endnu flere.

6 METODE – DATAINDSAMLING

Evalueringen er gennemført over fire faser ud fra følgende fremgangsmåde:

Metoder og interessenter
<i>Desk research</i>   • Aftale- og dokumentationsmateriale, herunder operaens selvevaluering, årsrapporter, presseklip og bred orientering i operaens programmer mv.
<i>Interviews</i>   • Interviews med Operaen i Midtens ledelse• Interviews med kulturudvalgsformænd og kulturdirektører/kulturchefer fra de fire kommuner, Holstebro, Herning, Struer og Ikast-Brande• Gruppeinterview med Operaen i Midtens ledelse og bestyrelsesformand samt kulturdirektører/kulturchefer fra de fire kommuner
<i>Forestillinger</i>   • Set den seneste egenproduktion <i>Askepot</i>
Afreportering   • Udarbejdelse af nærværende rapport• Præsentation over for Statens Kunstfonds Projektstøtteudvalg for Scenekunst

Det metodiske greb, der ligger til grund for at evaluere den kunstneriske aktivitet, er Ønskekvistmodellen. Ønskekvistmodellen er udviklet af forskere fra Aarhus Universitet³. Den udgør en enkel model for, hvordan man – på struktureret vis – kan diskutere og vurdere kvalitet i den performative kunst. Ønskekvistmodellen skitserer kunstnerisk kvalitet som en kombination af Villen, Kunnen og Skullen, forstået som Engagement, Evner og Nødvendighed.

³ Ønskekvistmodellen: Kunstnerisk kvalitet i performativ kunst, Klim 2003 samt Ønskevisten: En håndbog i evaluering af teater, dans og musik, Klim 2005, begge Jørn Langsted, Karen Hannah og Charlotte Rørdam Larsen, Aarhus Universitet